

నూరేళ్ళ
తెలుగు నవల
1878-1977

సహవాసి

జననం - 23.12.1933

మరణం - 29.08.2007

బాధల ముళ్ళు గుచ్చుకుని బతుకు
పచ్చిగాయమైందని ఏనాడో తనే రాసుకున్నా,
జీవితపు ఒత్తిళ్ళకు తలవంచక, స్నేహితులూ
పుస్తకాలే ప్రపంచంగా బతికి, మన మధ్య నుంచి
శాశ్వతంగా వెళ్ళిపోయిన సాహిత్య బాటసారి

శ్రీ జంపాల ఉమామహేశ్వరరావు (సహవాసి) గారి

స్మృతికి

సాళ్య నయనాలతో...

హైదరాబాద్
29.08.2007

ప ర్ సె క్షి వ్

నూరేళ్ళ తెలుగు నవల

1878 - 1977

(పాఠిక ప్రసిద్ధ నవలల పరిచయం - పరిశీలన)

రచన

సహవాసి

సంపాదకుడు

డి. వెంకట్రామయ్య

ప ర్ సె క్టి వ్స్

సామాజిక శాస్త్రం / సాహిత్యం

హైదరాబాద్

2015

అమెరికాలో ఉన్న తెలుగు పాఠకుల కోసం డా॥ జంపాల చౌదరి సంపాదకత్వంలో అక్కడి నుంచే వెలువడుతున్న 'తెలుగునాడి' మాసపత్రికలో 2004 నుంచి 2007 దాకా వెలువడిన తెలుగు నవలల పరిచయం.

పరిచయకర్త - సహవాసి (జంపాల ఉమామహేశ్వరరావు).

ISBN-978-81-905756-0-7

- ప్రచురణ సంఖ్య: 33
- తొలిముద్రణ: ఆగస్టు 2007
- రెండవ ముద్రణ: డిసెంబర్ 2015

■ మారేళ్ళ తెలుగు నవల
1878-1977

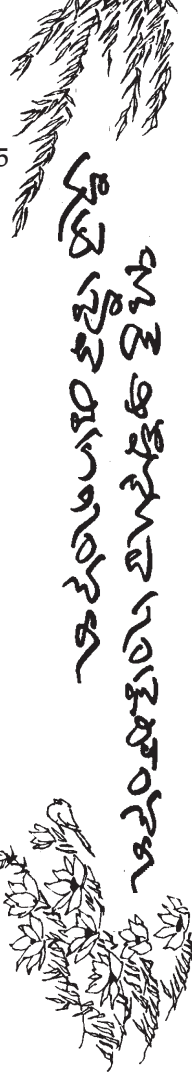
పాఠిక ప్రసిద్ధ నవలల
పరిచయం- పరిశీలన

■ రచన
సహవాసి

■ సంపాదకుడు
డి. వెంకట్రామయ్య

■ సోల్ డిస్ట్రిబ్యూటర్స్
నవోదయ బుక్ హౌస్
ఆర్యసమాజ్ ఎదురుగా, కాచిగూడ
క్రాస్రోడ్స్, హైదరాబాద్-500027.
ఫోన్: 24652387
సెల్: 9247471362/61

■ పబ్లిషర్స్
పర్ ఫెక్టివ్స్
సామాజిక శాస్త్రం/సాహిత్యం
ఫ్లాట్ నెం. 305
ఇ.నెం. 2-2-647/182/3
హిమశివ అపార్ట్మెంట్స్
బాగ్ అంబర్పేట్
హైదరాబాద్ - 500013
సెల్: 8332934548

for E-book : www.kinige.com

- ప్రింట్ సపోర్ట్
అలపాటి బాపన్న
వాసిరెడ్డి నవీన్
వెనిగళ్ళ వెంకటరత్నం
- కవర్ కాన్సెప్ట్
జుగాష్విలి
- కవర్ డిజైన్
అక్షర క్రియేటర్స్
- లే అవుట్ / కంపోజింగ్
షాన్సుపల్లి సీత
అక్షర క్రియేటర్స్
హైదరాబాద్
ఫోన్: 040-23244088
- ముద్రణ
కర్నక్ ఆర్ట్స్ ప్రింటర్స్
విద్యానగర్, హైదరాబాద్-44
ఫోన్: 040-27618261

వెల: ₹ 140

శారద (నటరాజన్)
1923 - 17-08-1955

సాహితీస్పృజనలో తన్నుతాను దహించుకుని
ఆకలి దారిద్ర్యం కన్నీళ్ళతో నిండిన
'జబ్బు చేసిన ప్రపంచం'ని అక్షరాల్లో నిక్షిప్తం చేసి...
చందాలు పోగుచేస్తేనేగాని శవసంస్కారానికి కూడా
నోచుకోని భీకర దారిద్ర్యంలో చనిపోయిన
మనకాలపు రచయిత
నింగి కెగిసిన అరుణతార

శారద

కి

వినమంగా... విధేయంగా...

-సహవాసి

- ప ర్ సె క్టి వ్

స్టాప్ ప్రెస్ సహవాసి ఇక లేరు!

ఎంత విషాదం! మరో నాలుగు రోజుల్లో ఆయన రచన 'నూరేళ్ళ తెలుగు నవల' వెలువడబోతూ ఉంటే, అందరినీ వదిలి ఆయన వెళ్ళిపోయారు. 29 ఆగస్టు మధ్యాహ్నం 2 గం. 50 ని.లకి పుస్తకం ప్రెస్ కాపీ తయారు చేశాం. అదేరోజు చికిత్స కోసం తెనాలి నుంచి హైదరాబాద్ కి వస్తూ ఇల్లు చేరే లోపే 3 గం. 10 ని.లకి సహవాసి మరణించారు.

అత్యుత్తమ అనువాదకుడు, సునిశిత ఆలోచనాపరుడు, వెరుపెరుగని జర్నలిస్ట్, ఎందరికో ఆత్మీయ హితవరి, అన్నిటిని మించి కల్పష మెరుగని మంచి మనిషి శ్రీ జంపాల ఉమామహేశ్వరరావుగారు మనకిక లేరు.

హైద్రాబాద్
29.08.2007

ప ర్ సె క్షి వ్

నవలా క్రమం...

మా మాట	... ఆర్ కె	
తెలుగు నవల - పూర్వరంగం	... డి. వెంకట్రామయ్య	
మలిముద్రణకు పబ్లిషర్స్ నోట్	... ఆర్ కె	
1. రాజశేఖర చరిత్రము	... కందుకూరి వీరేశలింగం	23
2. మాలపల్లి	... ఉన్నన లక్ష్మీనారాయణ	29
3. బారిష్టరు పార్వతీశం	... మొక్కపాటి నరసింహశాస్త్రి	35
4. మైదానం	... చలం	41
5. వేయి పడగలు	... విశ్వనాథ సత్యనారాయణ	47
6. నారాయణరావు	... అడవి బాసిరాజు	59
7. చివరకు మిగలేది	... బుచ్చిబాబు	63
8. అసమర్థుని జీవయాత్ర	... గోపీచంద్	71
9. అతడు-ఆమె	... ఉప్పల లక్ష్మణరావు	77
10. చదువు	... కొడవటిగంటి కుటుంబరావు	85
11. అల్పజీవి	... రావిశాస్త్రి	91
12. కీలుబొమ్మలు	... డా॥ జి.వి. కృష్ణరావు	97
13. మంచీ-చెడూ	... శారద	103
14. ప్రజల మనిషి	... వట్టికోట ఆళ్లూరుస్వామి	109
15. పెంకుటిల్లు	... కొమ్మూరి వేణుగోపాలరావు	115
16. కాలాతీత వ్యక్తులు	... డా॥ పి. శ్రీదేవి	121
17. దగాపడిన తమ్ముడు	... బలివాడ కాంతారావు	129
18. బలిసీతం	... రంగనాయకమ్మ	137
19. కొల్లాయి గట్టితేనేమి?	... మహీధర రామమోహనరావు	143
20. మైనా	... శీలా వీరాజు	149
21. చిల్లర దేవుళ్ళు	... దాశరథి రంగాచార్య	157
22. అంపశయ్య	... అంపశయ్య నవీన్	163
23. పుణ్యభూమి కళ్ళుతెరు/హింగమ్ క్వీక్...	... బీనాదేవి	169
24. హిమజ్వాల	... వడ్డెర చండీదాస్	175
25. మట్టిమనిషి	... వాసిరెడ్డి సీతాదేవి	181
 అనుబంధం-1		
సమాజం భిన్నదశల సమాహారం		
నూరేళ్ళ తెలుగు నవలా వికాసం	... కాత్యాయనీ విద్మహే	187
 అనుబంధం-2		
సాహిత్య సహవాసి	... వెనిగళ్ళ వెంకటరత్నం	231
 అనుబంధం-3		
నవ్వుతూ నడిచిపోయిన సహవాసి	... ఆర్ కె	235

ఎందరో సాహితీ మిత్రులు

పర్స్పెక్టివ్ ప్రచురణలకు తమ ఇతోధిక సహకారాన్ని నిరంతరాయంగా
అందించను స్నేహ హస్తాన్ని చాచిన శ్రీ ఆలపాటి బాపన్న

శతాబ్ది నవలల పరిచయం ప్రతిపాదనని విని తమ అంగీకారం తెలియజేసిన
తెలుగునాడి పత్రికా సంపాదకులు శ్రీ జంపాల చౌదరి

సంతోషంగా ప్రచురణకు సహకరించిన స్నేహశీలి శ్రీ జంపాల ఉమామహేశ్వరరావు
(సహవాసి)

సంపాదక బాధ్యతను సంతోషంగా స్వీకరించి, వెన్నుతట్టిన శ్రీ డి. వెంకట్రామయ్య

ఊపిరి నలపని పనుల మధ్య కూడా శతాబ్ది నవలలకు
విపుల పీఠికనిచ్చిన శ్రీమతి కాత్యాయనీ విద్యుహే

ఎప్పటి నవలలో సేకరించి, ఆయా రచయితల ఫోటోలు కూడా
అందించిన సౌజన్యమూర్తి శ్రీ రామడుగు రాధాకృష్ణమూర్తి

ఎప్పటిలానే పర్స్పెక్టివ్ పనులని తమవిగా స్వీకరించిన
ఆత్మీయ హితవరులు శ్రీ చలసాని ప్రసాద్
శ్రీమతి తుమ్మల కృష్ణాబాయి

స్వల్పకాలంలోనే తన వంతు సహకారం అందించను
ముందుకొచ్చిన పాన్ కామ్ మార్కెటింగ్ ప్రై.లి. మేనేజింగ్ డైరెక్టర్ శ్రీ ఆర్.జి. ప్రసాద్

ఎప్పటిలానే సహకరించే నవోదయ బుక్ హౌస్ ద్వయం శ్రీ సాంబశివరావు
శ్రీ కోటేశ్వరరావు

ఈ ప్రచురణకు రూపాన్ని ఇవ్వటంలో మాతో
కలిసి నడిచిన మిత్రులు శ్రీమతి పొన్నపల్లి సీత

శ్రీమతి వేమన వసంతలక్ష్మి
శ్రీ వెనిగళ్ళ వెంకటరత్నం
శ్రీ వాసిరెడ్డి నవీన్
శ్రీ జి.ఎన్. వాసు
శ్రీ జి. విద్యాసాగర్
శ్రీ జి. రాజలోచన్
శ్రీ జుగాష్ విలి

వీరందరికీ మా నూటొక్క ధన్యవాదాలు, కృతజ్ఞతలు.

ప ర్ స్ పె క్ టి వ్
సామాజిక శాస్త్రం / సాహిత్యం

మామాట

దేశంలో ఒక రచయిత ఉంటే మరో ప్రభుత్వం ఉన్నట్లే

-చలం

మనిషి నకిలీడబ్బుని తయారుచేస్తే, డబ్బు నకిలీ మనిషిని తయారుచేస్తుంది. ఈ నకిలీ మనుషులు సృష్టించే టన్నులకొద్దీ సాహిత్యం 'సాహిత్యం'గా చలామణి అయిపోతోంది. ఈ నేపథ్యంలో ఒక్కసారి ఈ కాలుష్యం అంటని గత శతాబ్ది తెలుగు నవలలు కొన్నిటివైనా ఈ తరం పాఠకులకు పరిచయం చేయాలనుకున్నాం. శ్రీ జంపాల చౌదరి సంపాదకులుగా అమెరికాలో తెలుగువారి కోసం ప్రచురించే తెలుగునాడి పత్రికలో సరిగ్గా ఇలాంటి పరిచయాలనే సహవాసిగారు రాస్తున్నారు.

అనుసృజనలో శ్రీశ్రీ తర్వాత చెప్పకోదగ్గ అతికొద్దిమందిలో సహవాసి ముందుంటారు. శ్రీ చలసాని ప్రసాద్ అన్నట్లు, 'సహవాసి రచన మూసబంగారం.' అనారోగ్య కారణంగా ఆయన ఇక ఎక్కువగా రాయలేకపోవటం మన దురదృష్టం. ఆయన పట్ల మాకున్న గౌరవ, ప్రేమాభి మానాలకు చిహ్నంగా ఈ ప్రచురణని తీసుకొస్తున్నాం. మా పట్ల, సహవాసి పట్ల ఉన్న అనుబంధంతో శ్రీ డి. వెంకట్రామయ్య ఈ సంకలనానికి సంపాదకులుగా ఉన్నారు. శ్రీమతి కాత్యాయనీ విద్మహే విపులమైన విశ్లేషణాపత్రం రాసిచ్చారు. వర్సెక్సివ్ పట్ల అభిమానంతో ఈ ప్రచురణకు సహవాసిగారు అంగీకరించారు.

19వ శతాబ్ది చివరి దశకంలో తెలుగు నవల పుట్టింది. ఇప్పటివరకూ దొరికిన ఆధారాలు, జరిగిన చర్చల సారాంశం ప్రకారం- 1872లో కర్నూలు నివాసి నరహరి గోపాలకృష్ణమ సెట్టి విరచిత రంగరాజ చరిత్రము వెలువడినా, 1878లో వెలువడిన రాజశేఖర చరిత్రమునే తొలి నవలగా కొంతమంది గుర్తించారు. ఎప్పటికప్పుడు నిర్దారితమయ్యే వాస్తవాలని బట్టి చరిత్ర నమోదవుతుంది. దీనికోసం మనం చరిత్ర తలుపులు సదా తీసే ఉంచాలి.

నవలా ప్రక్రియని పరిశీలిస్తే దాని సారాంశం, బలం ఆ నవలల ఇతివృత్తాల చుట్టూ తిరిగిన రాజకీయార్థిక కోణంలోనే ఉందనేది స్పష్టమవుతుంది. అందుకే రాజకీయ, ఆర్థిక, సాంస్కృతిక రంగాలలో వచ్చిన సంక్షోభాలు, ఉద్యమాలు, మార్పులు... నవలా ఏకాసానికి భూమిక లయ్యాయి.

మానవ సంబంధాలలో అధికారం, డబ్బు, కులం ప్రధానమైపోవటం; స్వార్థం, స్వప్రయోజనాభి లాషే అన్నిటినీ శాసించే నిర్ణాయకశక్తిగా మారటం ఆధునికకాలపు విశేషం, విషాదం. అక్షరాన్ని పెట్టుబడిగా మార్చుకుంటున్న నేటి వర్గం 'మేధావి రచయితలు' వర్తమాన విషాదం అయితే- అక్షరాన్ని సామాజిక చైతన్యవేదికగా మార్చి సమాజ చోదకులుగా నాటి తరం రచయితలు నిలబడటం నూరేళ్ళ తెలుగు సాహిత్యం మనకిస్తున్న వెల కట్టలేని అపురూపమైన కానుక.

1878 నుంచి 1977 దాకా గడిచిన నూరేళ్ళలో తెలుగు సమాజం ఏ ఏ మలుపులు తిరిగింది? ఏ ఏ ఎగుడుదిగుడులకి లోనైంది? వర్ణవైరుధ్యాలు ఏ స్థాయిలో వ్యక్తం అయ్యాయి? ప్రజా చైతన్యం ఎలా వెల్లవెత్తింది? ఈ నూరేళ్ళ తెలుగు సాహిత్యచరిత్రంటే నూరేళ్ళ తెలుగుభాషా చరిత్ర మాత్రమే కాదు... నూరేళ్ళు తెలుగునాట నడిచిన రాజకీయార్థిక సామాజిక చారిత్రక విశ్లేషణ కూడా. అందుకు ఈ నవలల పరిచయం ఒక చిరుదివ్వెగా ఉపకరిస్తుందని ఆశిస్తున్నాం. ఈ ప్రచురణ ప్రయత్నంలో రచయితల జనన మరణ తేదీలు సేకరించటంలో చాలా ప్రయాస పడ్డాం. కొంతమంది తేదీలు ఒక్కోచోట, ఒక్కో రకంగా ఉన్నాయి. నూరేళ్ళ చరిత్రనే పట్టుకోలేక పోవటం మన వెనకబాటుతనాన్ని, చారిత్రక దృష్టిలోపాన్ని ఎత్తి చూపుతోంది.

ఇక ఈ ప్రచురణ అంకితం గురించి-

సంపదపట్ల అంతులేని అసహ్యం, అధికారంపట్ల నిరసన, పిల్లలు, స్త్రీల పట్ల అపరిమితమైన ఆర్తి ఉండటం గొప్ప రచయితల్లో వ్యక్తమయ్యే అంశాలయితే- ఈ అంశాలన్నీ మూర్తీభవించిన రచయిత శారద. సాహిత్యాన్ని, తన జీవిత అనుభవాన్ని, సామాజిక సంక్లిష్టతను వడబోసి రాసిన శారద రచనలను తెలుగు పాఠకులకు అందించే కృషిలో భాగంగా మేం ఇదివరకే శారద మూడు నవలలు ప్రచురించాం. [స్టోప్వెక్టివ్ ప్రచురించిన శారద నవలలు- *వీడి సత్యం, మంచీ-చెడూ, అపస్వరాలు*; శారద సాహిత్య వేదిక, తెనాలి ప్రచురించినవి- *రక్త స్పర్శ (శారద కథలు)*; శారద నవలలు (*చీకటి తెరలు, మహాపతి, అందాలదీవి, క్షణంలో సగం*); నాటికలు (*నరబలి, అహల్య*)] ఆ రచనలను తెలుగు సమాజం, ముఖ్యంగా విమర్శకులు సీరియస్ గా పట్టించుకోకపోవడం ఒక విచారకర అనుభవం. గోర్కీని, ప్రేంచంద్ న్ని మెచ్చుకునే కళ్ళకి శారద కనిపించకపోవడం మనకు తెలిసే జరుగుతున్న అన్యాయం.

తెలుగు సమాజం భిన్నమైన ఘర్షణలకు, పోరాటాలకు గురవుతున్నది. వీటికి స్పందిస్తూ వస్తున్న సాహిత్యమే మానవీయ విలువలను సృష్టిస్తున్నది. ఈ సాహిత్యానికి ఒక వారసత్వ మిచ్చిన, దానిని కొనసాగిస్తున్న కొంతమంది అరుదైన రచయితల్లో శారద చిరస్మరణీయుడు.

శారద సాహిత్యం శారద జీవితం మధ్య విలువల వైరుధ్యం లేదు. అందుకే సహవాసిగారూ, మేమూ ఈ రచనని శారదకి అంకితం ఇస్తున్నాం.

ఆర్ కె

ప ర్ స్పె క్టి వ్

సామాజికశాస్త్రం/సాహిత్యం

హైదరాబాద్
20.07.2007

తెలుగు నవల - పూర్వరంగం

డి. కెంకయ్య

సంపాదకులు

నరహరి గోపాలకృష్ణమ సెట్టి అనే ఆయన 1872లో శ్రీరంగరాజ చరిత్రము (దీనికే సోనాబాయి పరిణయము అన్న పేరు కూడా ఉంది) అన్న పేరుతో ఒక 'నవీన ప్రబంధం' రచించాడు. ఆ తర్వాత ఆరేళ్ళకి (1878) కందుకూరి వీరేశలింగం పంతులుగారు రాజశేఖర చరిత్రము అన్న 'వచన ప్రబంధం' రాసి, (వివేకచంద్రిక అన్నది దీనికి మరోపేరు) తాను నడిపే 'వివేకవర్ణని' పత్రికలో సీరియల్ గా ప్రచురించాడు. మరో రెండేళ్ళకి (1880) ఇది పుస్తకరూపంలో వచ్చింది. తెలుగులో మొదటిసారి రంగరాజ చరిత్రమా, రాజశేఖర చరిత్రమా అన్న విషయం గురించి సాహితీ విమర్శకులు, పరిశోధకులు, పండితులూ ఇప్పటికే చాలా విస్తృతంగా చర్చించారు. ఈ విధమైన పరిశీలనలూ పరిశోధనలూ జరిపిన వారిలో నూటికి ముప్పాతికమంది మొట్టమొదటి తెలుగు నవల అనదగ్గది రాజశేఖరచరిత్రమేనని తేల్చారు. వారంతా ఈ నిర్ణయానికి రావటానికి కొన్ని కారణాలున్నాయి.

భారతీయ భాషల్లో నవల అన్నది నిస్సందేహంగా పాశ్చాత్య సాహిత్య సంపర్కం వల్ల పుట్టిన ప్రక్రియ. 'నావెల్' (Novel) అన్న పేరుతో ఇంగ్లీషులోనూ మరికొన్ని పేర్లతో ఇతరేతర భాషల్లోనూ ప్రాచుర్యం పొందిన సాహితీ ప్రక్రియ ప్రప్రథమంగా 'నావెల్లా' (Novella) అన్న పేరుతో అయిదారు వందల ఏళ్ళ క్రితమే ఇటలీలో అవతరించిందని కొందరు పరిశోధకుల అభిప్రాయం. అయితే ఈ ప్రక్రియ వివిధ యూరోపియన్ భాషల్లో, ముఖ్యంగా ఇంగ్లీషులో విభిన్న పరిణామాలకులోనై, ప్రపంచవ్యాప్తంగా గుర్తింపు తెచ్చుకోడానికి, నిర్దిష్టమైన సలక్షణమైన స్వరూపాన్ని సంతరించుకోడానికి ఆ తర్వాత చాలాకాలం పట్టింది.

18వ శతాబ్దిలో యూరోపియన్ దేశాల్లో ముఖ్యంగా బ్రిటన్ లో, ఫ్రాన్స్ లో ప్రజ్వరిల్లిన పారిశ్రామిక విప్లవాలూ కార్మిక తిరుగుబాట్లూ ప్రపంచమంతటా పలు దేశాల్లో

పలు విధాలయిన సాంఘిక, ఆర్థిక, రాజకీయ పరిణామాలకు దారితీశాయి. రాచరిక, భూస్వామ్యవ్యవస్థలు అనేకచోట్ల అంతరించాయి. అంతో ఇంతో వాటికంటే మెరుగైన పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థకి బీజాలు పడ్డాయి. ప్రజల్లో బూర్జువావర్గం అనేది ఆవిర్భవించింది. మధ్యతరగతి విద్యావంతులూ ఉద్యోగులూ మేధావులూ సమాజ గమనాన్ని నిర్దేశించే అవకాశాలు ఏర్పడ్డాయి. కొత్త ఆలోచనలూ ఆశలూ అంకురించాయి. ఈ పరిణామాలన్నిటి ప్రభావమూ సహజంగానే సాంస్కృతిక, కళారంగాలపైన కూడా పడింది. ఈ పరిణామాల పర్యవసానంగానే ప్రపంచ సాహిత్యంలో నవల అనే నూతన ప్రక్రియ వికసించింది.

బ్రిటిష్ వలస పాలకుల చేతిలో పరాధీనమై ఉన్న భారతదేశంలో అప్పట్లో ఇటువంటి విపరీత పరిణామాలూ, విప్లవాలూ ఏమీ సంభవించకపోయినప్పటికీ- బ్రిటిష్ పాలకులు తమ పాలనావ్యవస్థని పటిష్టం చేసుకునే స్వార్థంతో మెరుగుపర్చిన రవాణా, కమ్యూనికేషన్ సౌకర్యాలు, తమకి ఊడిగం చేసే సిబ్బందిని పెంచుకునే ఉద్దేశ్యంతో క్రైస్తవ మత ప్రచార సంకల్పంతో ప్రవేశపెట్టిన ఇంగ్లీషు చదువులూ ఇక్కడి ప్రజలకి, కనీసం విద్యావంతులైన ప్రజలకి ప్రపంచ ద్వారాలు తెరిచాయి. ప్రపంచంలో ఎక్కడ ఏమి జరుగుతోందో, అక్కడి సంస్కృతి, సాహిత్యం ఏయే మార్గాల నడుస్తున్నాయో ఇక్కడివాళ్ళకి తెలియసాగింది. అప్పటివరకూ సాహిత్యలోకాన్ని ఏలుతూ వచ్చిన కావ్యం, మహాకావ్యం, ప్రబంధం వంటి ప్రక్రియలకి కాలం చెల్లిందనీ, పుక్కిటి పురాణాలూ, అభూత కల్పనలూ వదిలేసి, పండితుల్ని ప్రభువుల్ని మాత్రమే మెప్పించే విన్యాసాలు విడిచిపెట్టి సమాజానికీ మనిషికీ మామూలు పాఠకుడికీ మరికొస్త చేరువలో ఉండే ఇతివృత్తాలతో భాషతో ఇంతకుముందు లేని పద్ధతిలో వచన రచనలు చెయ్యాల్సిన సమయం ఆసన్నమైందనీ అప్పటికందరికీ అర్థమైపోయింది. అప్పటికే ఆంగ్లంలోనూ, ఇతర పాశ్చాత్యభాషల్లోనూ పాతుకుపోయిన నవల అనే ప్రక్రియ ప్రాభవం, ప్రభావమూ కూడా ప్రపంచ పరివ్యాప్తమైనాయి.

పంథామ్యూద్ శతాబ్దంలో అయిదారు దశాబ్దాలు గడిచేసరికి స్కాట్, గోల్డ్స్మిత్, డికెన్స్ వంటి ప్రముఖ ఆంగ్ల నవలకారుల రచనలు ఇక్కడ మన వాళ్ళందరినీ అమితంగా ఆకర్షించటమే కాకుండా ఆదర్శప్రాయమైపోయాయి. తామూ అటువంటి రచనలు చెయ్యాలన్న ఆకాంక్ష భారతీయ రచయితల్లో ప్రబలం కాసాగింది. ఆ దిశగా ప్రయత్నాలూ ప్రారంభమైనాయి.

తన ప్రయత్నాలను సఫలం చేసుకుని తన ఆకాంక్షలకనుగుణమైన వినూత్న సాహిత్య సృష్టిలో విజయం సాధించి, భారతదేశంలో నవలరచనకి ఆద్యుడన్న కీర్తి గడించిన మహా రచయిత బంకిమచంద్ర చటర్జీ. ఆయన రాసిన దుర్గేశనందిని; ఆనంద

మఠం; సీతారామ్; విషవృక్షం వంటి నవలలు దేశవ్యాప్తంగా పాఠకుల్ని, రచయితల్ని ఆకర్షించాయి, ఆకట్టుకున్నాయి. ఆనందమఠం నవల కోసమే వందేమాతరమ్ గీతాన్ని రాశాడాయన. సాహిత్యంలో ఒక నూతన ప్రక్రియని ప్రతిష్ఠించటంతోపాటు తాను సృష్టించే సాహిత్యాన్ని తన దేశ ప్రజల్లో జాతీయతా భావాన్నీ, స్వాతంత్ర్యకాంక్షనీ రగిలించే సాధనంగా మలుచుకున్నవాడు బంకిమ్. జాతీయోద్యమంలో స్వాతంత్ర్య సమరంలో బాలగంగాధరతిలక్; లాలాలజపతిరాయ్; బిపిన్ చంద్రపాల్; సుభాస్ చంద్రబోస్ వంటి మహామహులు ఆంధ్రదేశంపై ఎంత ప్రభావం చూపారో, సాహిత్యరంగంలో బంకిమ్; రవీంద్రుడు; శరత్ కూడా అటువంటి ప్రభావాన్నే కనబర్చారు. ఈ ముగ్గురిలో మామూలు తెలుగు పాఠకుల్ని మరీ ఆకట్టుకున్నవాడు శరత్. ఒకానొక దశలో శరత్ తెలుగువాడేనని అనేకమంది పాఠకులు అనుకునేంతగా తెలుగునాట శరత్ సాహిత్యం ప్రాచుర్యాన్ని పొందింది. అది వేరే కథ.

వంగ దేశీయుల సంస్కృతినీ, ఆచార వ్యవహారాలనూ విశదం చేసే వచన గ్రంథాలకు (నవలలకు) బహుమతులిస్తామని 1872లో అప్పటి గవర్నర్ జనరల్ లార్డ్ మేయో ప్రకటించిన మీదట అప్పట్లో కర్నూలులో డెప్యూటీ కలెక్టర్ గా పనిచేస్తున్న నరహరి గోపాలకృష్ణమ సెట్టిగారు శ్రీరంగరాజ చరిత్రము రాశారట. వంగ దేశీయుల ఆచార వ్యవహారాల గురించి ఏ భాషలో రాసిన గ్రంథాలకు బహుమతులిస్తామన్నారో, చెట్టిగారి గ్రంథానికి బహుమతి వచ్చిందో రాలేదో మనకి తెలియదుగాని, మొత్తానికి రంగరాజ చరిత్రమన్నది తెలుగులో మొదటి 'వచన ప్రబంధం'గా అవతరించింది. అయితే- "తెలుగులో మొదటి వచన ప్రబంధము నేనే చేసితిని..." అని వీరేశలింగం పంతులుగారు తమ స్వీయచరిత్రలో ప్రకటించుకున్నారు. అంతేకాదు, "నేను వచనరచన నారంభించిన కాలమున తెలుగులో నిప్పటివలె వివిధములైన పుస్తకములు లేవు. వివిధములేమి? ఇంచుమించుగా ఏ విధమైనవియూ వచనరూపమున లేవనియే చెప్పవచ్చును..." అని కూడా ఆయన రాసుకున్నారు. ఆ మాట నిజమే.

వీరేశలింగం వచన రచనలు ప్రారంభించే నాటికి అటువంటి 'వివిధములైన' రచనలు తెలుగులో లేకపోవచ్చుగాని ఆయన రాజశేఖర చరిత్రము రాసేనాటికి ఆరేళ్ళ ముందే రంగరాజ చరిత్ర వెలువడింది గదా; మరి దాన్నే తెలుగులో మొదటి 'వచన ప్రబంధం' అనాలిగదా? ఈ రెండు గ్రంథాలూ కూలంకషంగా పరిశీలించిన పండితులూ, విమర్శకులూ అనేదేమిటంటే- రంగరాజ చరిత్రము తెలుగులో మొదటి 'వచన ప్రబంధం' అయినప్పటికీ- ('నవల' అన్నమాట అప్పటికింకా పుట్టలేదు. ఈ విషయం తర్వాత వివరిస్తాను) ఆంగ్ల సాహిత్యంలో 'నావెల్' (Novel) అన్న పేరుతో వెలుగొందుతున్న సాహితీ ప్రక్రియకు నిర్దేశించిన స్వరూప స్వభావాలు రంగరాజచరిత్ర కంటే రాజశేఖర చరిత్రకు

మరింతగా అమిరాయి. అదీగాక సమకాలీన సమాజ గమనాన్ని, సామాజికుల స్థితిగతుల్ని, ఆచార వ్యవహారాల్ని చిత్రించటంలో రాజశేఖర చరిత్ర సాధించిన సాఫల్యం రంగరాజ చరిత్రకి సిద్ధించలేదు. రంగరాజ చరిత్ర నేపథ్యమూ అందులోని పాత్ర చిత్రీకరణా ప్రధానంగా ఒకనాటి చారిత్రక పౌరాణిక గ్రంథాలను పోలి ఉన్నాయిగాని సాంఘిక స్వభావం కలిగినవి కావు. ఈ కారణాల చేత తెలుగులో మొదటి నవల అనిపించుకోదగిన అర్హతలు రాజశేఖర చరిత్రకే అధికంగా ఉన్నాయి.

ఈ వాదమే సమంజసమన్న భావంతోనే రాజశేఖర చరిత్రము వెలువడిన 1878 సంవత్సరాన్నే తెలుగు నవల పుట్టిన సంవత్సరంగా పరిగణిస్తూ, అప్పట్నుంచి నూరేళ్ళ వరకు అంటే 1977 వరకూ వెలువడినవాటిలో ప్రసిద్ధమైన పాతిక నవలల పరిచయ వ్యాసాలను ఈ పుస్తకంలో చేర్చడం జరిగింది.

ఆంగ్ల రచయిత ఆలివర్ గోల్డ్స్మిత్ రాసిన ది వికార్ ఆఫ్ వేక్ఫీల్డ్ (1766) అన్న నవల రాజశేఖర చరిత్ర రచనకు ప్రేరణ కలిగించిందనీ, ఈ రెండు నవలలకూ సామ్యం ఉందనీ విమర్శకులంటారు. గోల్డ్స్మిత్ నవల నుంచి తాను స్ఫూర్తి పొందిన విషయాన్ని వీరేశలింగం పంతులుగారు స్వయంగా ఒప్పుకున్నారు. అంత మాత్రాన రాజశేఖర చరిత్రకున్న విశిష్టత, విలువా ఏమీ తగ్గవు. ఇతివృత్తంలో కథా నిర్మాణంలో ఈ రెండు నవలలకీ కొద్దిపాటి పోలికలున్నా రాజశేఖర చరిత్రము అప్పటి సమాజాన్ని, లేదా ఒక సామాజిక వర్గాన్ని చాలామటుకు సహజంగా, సజీమైన పాత్రలతో చిత్రించిన నవల. సంఘ సంస్కరణమే ప్రధాన ధ్యేయంగా జీవితాంతం పరిశ్రమించిన పంతులుగారు, ఆనాటి సమాజంలో పేరుకుపోయిన అనర్థాలనూ అనాచారాలనూ దుస్సంప్రదాయాలనూ దుర్బీతులనూ నిశితంగా విమర్శించటమే కాక నిజాయితీతో ఆ సమాజాన్ని సంస్కరించే ప్రయత్నం చేశారీ నవల ద్వారా. తెలుగులో ఆనాటి కిటువంటి రచన మరోటి లేదు. ఈ విధంగా కూడా రాజశేఖర చరిత్రము తెలుగు నవలా చరిత్రలో ప్రథమ స్థానాన్ని, ప్రాధాన్యాన్ని సంపాదించుకుంది. అంతేకాదు, ఆ తర్వాత దాదాపు రెండు దశాబ్దాల పాటు నవలా రచయితలందరికీ రాజశేఖర చరిత్రయే అనుసరణీ యమూ, మార్గదర్శకమూ అయింది.

ఇప్పుడింక ఈ 'పచన ప్రబంధం' ఏమిటో దానికి 'నవల' అన్న పేరు ఎలా వచ్చిందో చూద్దాం. రంగరాజ చరిత్రమూ రాజశేఖర చరిత్రమూ వచ్చేనాటికి తెలుగు సాహిత్యంలో కావ్యాలూ, ప్రబంధాలే ప్రధాన ప్రక్రియలుగా వెలుగుతున్నాయి. అర్థం లేని కథలతో అవధులులేని అంగాంగ వర్ణనలతో అవసరంలేని పాండిత్య ప్రకర్షలతో ప్రబంధ ప్రక్రియ అప్పటికే భ్రష్టమైపోయింది. మారిన వ్యవస్థలో మారుతున్న సమాజంలో సాహిత్య స్వరూప స్వభావాలు కూడా మారవలసిన అవసరం ఏర్పడింది. పచనం కాని

End of Preview.

Rest of the book can be read @

**[http://kinige.com/book/Nurella+Telugu+Navala+1878+
1977](http://kinige.com/book/Nurella+Telugu+Navala+1878+1977)**

*** * ***